

‘De verkiezingen van de hele kleine verschillen’

Interview DIA-directeur Ton Nijhuis

Achtergrond - 22 september 2017 - Auteur: Wiebke Pittlik

Directeur Ton Nijhuis van het Duitsland Instituut is deze week met een internationale groep Duitsland-experts op een verkiezingsreis om de laatste fase van de campagne mee te maken. We spraken kort met hem. Het verbaast Nijhuis dat de partijen nauwelijks duidelijk maken waarin ze zich onderscheiden.

Wat is het doel van deze reis?

Ton Nijhuis: “De DAAD is het bureau voor internationalisering in het hoger onderwijs in Duitsland. Dat is een grote organisatie met een budget van meer dan 500 miljoen euro. Ze willen ervoor zorgen dat overal ter wereld mensen zijn die de Duitse ontwikkelingen volgen. Ik ben hier met 19 mensen uit vijf continenten om over Duitsland en de verkiezingen te praten. De DAAD hoopt natuurlijk dat wij onze kennis en ervaringen in eigen land uitdragen.”

Wat maakte tot nu toe de meeste indruk?

“Wat spannend is: ik spreek hier mensen uit bijvoorbeeld India, Japan en Brazilië en de manier waarop ze naar Duitsland kijken is heel verschillend. Zo zie je: er is niet één Duitsland, wat Duitsland is hangt enorm af van waar vandaan je ernaar kijkt. Westerse landen zijn veel meer economisch en technologisch gericht, terwijl Zuid-Amerikaanse landen meer kijken naar ethische en politieke kwesties. En de vertegenwoordigers uit islamitische landen zijn natuurlijk geïnteresseerd in de integratie van de islam in Duitsland.”

Hoe ervaren die gedelegeerden uit moslimlanden de discussie over de islam?

“Wat vooral grappig is, is dat Duitse politici veel voorzichtiger worden als ze merken dat er mensen uit islamitische landen deel uitmaken van onze groep. Dat zag je zelfs bij de AfD-politicus die ons ontving en die zich plotseling voordeed als een zeer gematigde CDU'er. Daar zie je dus ook aan dat politici inschatten wat je wil horen.”

Heb je nog nieuwe inzichten opgedaan?

“Het is altijd lastig te onderscheiden tussen nieuwe inzichten en inzichten die je beeld bevestigen, maar we spraken net met de voorzitter van het Bundesverband

Deutsche Startups over een opvallende paradox: Duitsland is het land van de technologie en de ingenieurs. Tegelijk is het het land dat nieuwe technologieën afwijst vanwege risico's, denk maar aan gentechnologie en kernenergie en nu dus digitalisering.”

Je hebt campagnebijeenkomsten bezocht en lijsttrekkers gesproken. Wat viel je op?

“Deze verkiezingen doen me denken aan zo’n ‘zoek de verschillen’-plaatje. Het zijn de verkiezingen van de hele kleine verschillen over hele grote thema’s. De partijen willen allemaal zo’n beetje hetzelfde; investeren in onderwijs en digitalisering, meer veiligheid, betere pensioenen. Maar als je ze vraagt wat ze concreet willen, dan hebben ze geen verhaal. Ze kunnen niet eens de verschillen met de andere partijen benoemen. We hebben maandag van lijsttrekker Christian Lindner van de FDP gehoord wat hij wil op het gebied van *Bildung*, onderwijs dus. Daarna sprak iemand van de CDU ook over *Bildung*. We vroegen haar wat de CDU dan anders wil dan de FDP, maar daar had zij geen antwoord op.”

Hoe wordt er op het succes van de AfD gereageerd?

“Iedereen klaagt hier dat de Wahlkampf vooral gaat over vluchtelingen en integratie en niet over de thema’s waar zij het over willen hebben, zoals onderwijs of arbeidsmarkt. Maar die politici doen daar zelf enorm aan mee. We hebben hen gevraagd waarom dat zo is, maar dan blijft het stil. Ze praten honderduit over de AfD en over de vluchtelingencrisis, maar het lijkt of ze over hun eigen thema’s niet zo veel te zeggen hebben.

Er heerst een zekere *Ratlosigkeit*. De kans bestaat dat de AfD van de kleinere partijen de grootste wordt. Als er dan een coalitie van CDU en SPD komt, is de AfD de grootste oppositiepartij in de Bondsdag, en dat heeft allerlei consequenties. De grootste oppositiepartij organiseert de oppositie en heeft bijvoorbeeld het eerste spreekrecht. Alleen daarom al is een grote coalitie (CDU/CSU en SPD, red) niet wenselijk. *(Als de SPD buiten de regering blijft, is die waarschijnlijk de grootste oppositiepartij, red.)*

Wat irriteert, is dat de AfD zich nauwelijks laat zien op publieke bijeenkomsten. Ze brengen hun boodschap via sociale media. Omdat het zoveel over ‘hun’ thema’s gaat, wordt de campagne indirect door de AfD gedomineerd. Tegelijk zie je bij de grote partijen het onvermogen om zelf de regie in handen te nemen.”

De DAAD doet op een [speciale site](#) uitgebreid verslag van de *Wahlbeobachterreise*.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/22863/de-verkiezingen-van-de-hele-kleine-verschillen>